

C145- IBH6

Zitting 2000-2001

18 april 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR INSTITUTIONELE EN BESTUURLIJKE HERVORMING
EN AMBTENARENZAKEN

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over de overdracht van de Nationale Plantentuin in Meise

Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

Woensdag 18 april 2001

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 09.40 uur.*

Vraag om uitleg van mevrouw Sonja Becq tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over de overdracht van de Nationale Plantentuin in Meise

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Becq tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over de overdracht van de Nationale Plantentuin in Meise.

Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, het zou misschien aangenaam geweest zijn om eens in de Nationale Plantentuin te vergaderen, maar het weer laat dat jammer genoeg niet toe. Bovendien zou ik daar weliswaar gratis binnen mogen, maar zou u daar allemaal voor moeten betalen. Ik kom daar straks op terug.

De Nationale Plantentuin van België is ver buiten Vlaams-Brabant gekend, en heeft, aldus de directeur, ook een internationale uitstraling. In het verleden was het een koninklijk domein, maar de tuin is ook gekend bij het grote publiek en onder wetenschappers, als gerenommeerde plantentuin met naar verluidt 18.000 planten, en een bibliotheek met 200.000 werken. De wetenschappelijke waarde daarvan wordt algemeen erkend. De noodzaak om dit wetenschappelijk waardevol geheel bijeen te houden, vinden we ook terug in de Lambermontakkoorden.

Voor de directie en de wetenschappers die bij de tuin betrokken zijn, is de internationale uitstraling heel belangrijk. In functie daarvan is er nood aan een coherente besluitvorming over het behoud van de collectie en de bibliotheek, over het verder wetenschappelijk onderzoek, en over een regeling voor en het toekomstig statuut van het personeel, dat overigens van een grote degelijkheid getuigt.

Uit de berichtgeving in de pers is me niet duidelijk geworden wat er allemaal is afgesproken. De plantentuin is Vlaams. Er zijn echter acht Nederlandstalige en acht Franstalige wetenschappers. De Franstaligen zouden betaald worden door de Franse Gemeenschap, hoewel ze het Vlaamse personeelsstatuut krijgen, tenzij hun oude statuut beter is. Geldt dat ook voor de 150 andere personeelsleden ? Een deel daarvan behoort tot het kader, een ander deel is contractueel aangeworven, zoals het poetspersoneel. Wat is hun statuut ? Is er voor hen een regeling ? Hebben ze een uitdovend statuut, zoals ik via de pers vernam ? Komt er nog een andere regeling voor de Franstalige personeelsleden ? Zij maken duidelijk minder dan de helft van het personeel uit, in tegenstelling tot de verhouding onder de wetenschappers.

Er is ook een financiële kant aan de zaak. Momenteel zou er 50 miljoen frank aan werkingskosten zijn. Blijft dat zo ? Wie zal er mee betalen ? Komt er een hogere dotatie of toelage ? Dat is belangrijk voor de wetenschappelijk werking, waarvan we de uitstraling moeten behouden. Het is echter ook van belang voor het publiek. De Nationale Plantentuin fungeert immers als een groene long. De tuin was opgenomen in het Breughelproject. Daarbij was vooral de publieke functie van belang. Voor twee of drie jaar kwam er nog veel volk in de Plantentuin, dat bij goed weer graag eens in een onderhouden park wandelt, wat anders is dan het Zoniënwoud. Sinds kort moet echter betaald worden voor de toegang tot het park. Dat heeft de sociale functie, die zo'n tuin ook altijd heeft, voor een deel te

Becq

niet gedaan. Er werd blijkbaar gekozen, mogelijk om budgettaire redenen, voor een wetenschappelijk instituut, waarvoor de publieke functie moet wijken. Er zijn afsluitingen geplaatst en toegangen afgesloten. Het groen is dus voorbehouden voor een elite van wetenschappers, en niet meer voor de gewone mensen, die niet meer zomaar de Plantentuin kunnen binnenstappen.

De gemeente Meise, op wier grondgebied het grootste gedeelte van de tuin gelegen is, heeft er echter voor gezorgd dat haar inwoners gratis binnen mogen. Gratis is natuurlijk een relatief iets. De gemeente betaalt er 4 miljoen frank voor. Wemmelers daarentegen moeten betalen, hoewel ook in hun gemeente een deel van de plantentuin ligt. Als die van Meise op zondag hun familie meebrengen naar de tuin, dan mogen ze zelf gratis binnen, maar moeten ze voor hun bezoekers betalen. Dat maakt het allemaal erg moeilijk. De Plantentuin wordt dan ook veel minder druk bezocht dan vroeger.

Hiermee is een ongelijkheid gecreëerd tussen inwoners van verschillende gemeenten. Of zal aan alle gemeenten gevraagd worden om een gelijkaardig bedrag te betalen voor hun inwoners? Ik heb het even uitgerekend. 4 miljoen frank voor 17.000 inwoners komt neer op 235 frank per persoon om een jaar gratis in de Plantentuin binnen te mogen.

Er woedt hierover in de omgeving een discussie, waarover ik destijds minister Anciaux en minister Dua ondervraagd heb. De eerste is bevoegd voor het Breughelproject, de tweede voor Landbouw. Het is me niet duidelijk wie in Vlaanderen bevoegd is voor de Nationale Plantentuin zelf. Tot wie moeten we ons dus richten met vragen over de toegankelijkheid? Minister Anciaux zei het gratis te willen maken, als hij bevoegd zou zijn. Minister Dua antwoordde nog niet te weten of het gratis moet zijn, maar wel rekening te zullen houden met die vraag, en de evolutie in het oog te zullen houden.

In het akkoord staat de volgende moeilijke zin: 'De toegankelijkheid tot het domein en de diensten van de Nationale Plantentuin dienen voor eenieder van het publiek in dezelfde zin te zijn gesteld.' Ik hoop dat u me deze onduidelijke zin kunt uitleggen. Betekent dit dat iedereen moet betalen, of dat het voor iedereen gratis moet zijn?

Samengevat zijn mijn vragen de volgende. Wat zijn de repercussies voor het personeel en voor de verdere wetenschappelijke ontwikkeling? Hoe wordt het verder georganiseerd, en wie zal de rekeningen

betalen? Wat gebeurt er met het archief en het erfgoed? Gaat u mee in het pleidooi voor gratis toegang? En ten slotte, wanneer zal de overdracht volledig afgerond zijn?

De voorzitter : De heer Peeters heeft het woord.

De heer Leo Peeters : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, ik sluit me aan bij de vragen van mevrouw Becq. Ook ik kom uit de regio, en ben vertrouwd met de betekenis van dit park voor de regio rond Brussel.

Het heeft verwondering gewekt dat de vele wandelaars die in de weekends naar de Plantentuin, maar vooral naar het park van de Plantentuin komen, plots werden geconfronteerd met een toegangsprijs. Het gaat om een infrastructuur van de overheid, die dan ook alle middelen ter beschikking stelt voor het onderhoud ervan, en die investeert in het creëren van optimale omstandigheden. Het lijkt me dan ook aangewezen dat de overheid die infrastructuur zo goed mogelijk ter beschikking stelt van haar bewoners. Ik sluit me dan ook aan bij het pleidooi van mevrouw Becq voor het schrappen van het toegangsgeld voor het park.

Mevrouw Becq heeft de situatie goed geschetst. De inwoners van haar gemeente kunnen er gratis naartoe. Ik ken inwoners van mijn gemeente, die dicht bij de tuin wonen dan sommige inwoners van haar gemeente, maar die voor de toegang moeten betalen. Ook Wemmel is vlakbij, en een deel van het park ligt in die gemeente. Toch moeten ook de inwoners van Wemmel betalen. Dat is een eigenaardige situatie.

Het is van het allergrootste belang dat het publiek optimaal bij het domein wordt betrokken. Heel wat mensen, die vaak geen andere mogelijkheid hebben dan deze tuin, komen er in de weekends met de kinderen naartoe. Het is dus aangewezen dat er een regeling komt die toelaat het inkomgeld af te schaffen.

Ik sluit me ook aan bij het betoog van mevrouw Becq over de tewerkstelling. Het is bekend dat er bijzonder goed wetenschappelijk werk wordt geleverd. Voor het personeel is het momenteel echter onduidelijk waar het aan toe is. Er is een gebrek aan informatie. Van sommige wetenschappelijke projecten is niet geweten of ze nog voortgezet kunnen worden.

Lange tijd was er geen akkoord over de Plantentuin. Nu de mensen vernomen hebben dat er een akkoord is, moeten we ook initiatieven nemen. Het

Peeters

personeel en het publiek verwachten nu duidelijkheid over het lot van de tuin en van de wetenschappelijke projecten.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, collega's, het samenwerkingsakkoord is door de Vlaamse regering goedgekeurd. Ook het Vlaams Parlement zal er zich in een latere fase mee akkoord moeten verklaren. De overdracht, aldus de tekst van het Lambermontakkoord, zal pas effectief kunnen gebeuren nadat er een samenwerkingsakkoord is. Dat samenwerkingsakkoord zal bij de eindstemming in het federaal parlement moeten voorliggen. Pas nadien, naar analogie met de behandeling van internationale akkoorden, kunnen de deelparlementen er hun goedkeuring aan hechten. We zullen de tekst dus ook hier nog kunnen bespreken.

Mevrouw Becq heeft een aantal vragen gesteld over de bepalingen van het samenwerkingsakkoord. Er kunnen natuurlijk nog wat onduidelikheden zijn. Zo'n overdracht brengt altijd een aantal ongemakken met zich mee, zoals ook is gebleken bij eerdere fasen in de staatshervorming. Het duurt even vooraleer geweten is waar middelen en mensen precies terecht zullen komen. Dat is inherent aan een staatshervorming.

De Nationale Plantentuin wordt dus overgedragen aan de Vlaamse Gemeenschap, zoals voorzien is in het Lambermontakkoord. De Vlaamse Gemeenschap moet de rechtsvorm ervan bepalen, en huldigt daarbij het principe van het autonoom beheer. Dat staat in artikel 1 van het ontwerp. De Vlaamse Gemeenschap treedt op de dag van de overdracht in de rechten en plichten van de Nationale Plantentuin, aldus artikel 3.

Er is betwisting geweest of de overdracht moest gebeuren aan de Gemeenschap, dan wel aan het Gewest. De Raad van State had opgemerkt dat het om een wetenschappelijke instelling gaat, nauw verbonden met het universitair leven. Dat is de voornaamste reden waarom geopteerd werd voor een overdracht aan de gemeenschap en niet aan het gewest.

Bij consensus wordt een uitzondering gemaakt voor de wetenschappelijke en de genetische verzamelingen, het herbarium en de bibliotheek, met het oog op het behoud van hun wetenschappelijke in-

tegriteit. We moeten niet proberen elkaar communautaire vliegen af te vangen. Het grote publiek heeft nog nooit zo goed als nu geweten waar de Nationale Plantentuin van België ligt, en vraagt zich nu af wat er aan de hand is. Het is goed dat intussen duidelijk is geworden dat de collectie van ongemeen belangrijke kwaliteit is, en dat de wetenschappers zich vooral zorgen maakten over een mogelijke verdeling ten nadele van de wetenschappelijke waarde. Daarom werd besloten dat de verzamelingen, het herbarium en de bibliotheek, eigendom blijven van de federale staat.

Aan Vlaamse kant werd echter sterk aangedrongen op een bruikleen van de federale staat aan de Vlaamse Gemeenschap. Die bruikleen werd toegezegd voor de duur van het akkoord, wat neerkomt op een onbepaalde duur. Zolang het akkoord blijft bestaan, geeft de federale overheid de verzamelingen in bruikleen. Dat is een bijzonder belangrijke bepaling, die een zeer goede juridische constructie oplevert.

De Vlaamse Gemeenschap wordt ook bevoegd over het personeel en de infrastructuur, waaronder het onroerend patrimonium. Ze zal daar dan ook de kosten voor moeten dragen. Er wordt in artikel 7 een uitzondering gemaakt voor de leden van het wetenschappelijk onderzoekspersoneel van de Franse taalrol, die ten laste komen van de begroting van de Franse Gemeenschap.

Behalve met die ongemeen belangrijke wetenschappelijke collectie moeten we er ook rekening mee houden dat de Nationale Plantentuin van België dringend toe is aan wat nieuwbouw en restauratie. De kosten daarvan zullen naar schatting 700 miljoen frank bedragen.

Het antwoord op uw vragen omtrent het statuut van het personeel is duidelijk af te leiden uit het akkoord. Artikel 5 bepaalt dat behoudens de personeelsleden die door de Franse Gemeenschap ter beschikking worden gesteld, de personeelsleden het administratief en geldelijk statuut van de Vlaamse wetenschappelijke instellingen genieten, tenzij dat statuut nadeliger is dan hun statuut van voor de overdracht. In dat geval blijft het oude statuut van toepassing. De ter beschikking gestelde personeelsleden van de Franse Gemeenschap behouden dus het statuut van de Franse Gemeenschap. De anderen krijgen het statuut van de Vlaamse wetenschappelijke instellingen. Alle overgedragen personeelsleden, Nederlands- of Franstalig, krijgen hetzelfde statuut, behalve als dat nadeliger is dan hun oude statuut.

Dewael

Het is goed dat u vraagt naar de toegankelijkheid van het archief en het erfgoed. De verschillende regelingen en de bijdrage van de gemeente waren me immers nog niet goed bekend. Artikel 10 bepaalt – inderdaad in niet al te best Nederlands – dat : ‘de toegang tot de infrastructuur in het kader van het wetenschappelijk onderzoek gratis is voor eenieder die tot een door een Belgische of internationale universiteit of tot een door een Belgische of internationale overheid erkende onderzoeksinstelling behoort, of die als hobbyist een status heeft verworven.’ Het beheer komt toe aan een raad van bestuur met acht leden. Vier daarvan zijn aangeuid door de Vlaamse Gemeenschap, en vier door de Wetenschappelijke Raad.

In antwoord op de vraag op welke wijze de vrije toegankelijkheid van de tuin wordt gegarandeerd, staat in artikel 11 : ‘De voorwaarden inzake toegankelijkheid tot het domein en de diensten van de Nationale Plantentuin van België dienen voor eenieder van het publiek in dezelfde zin te zijn gesteld.’ De nachtelijke beraadslagen hebben blijkbaar geleid tot onmogelijke zinnen. Als we de tekst voorleggen aan het Vlaams Parlement zal hij alleszins taalkundig getoetst moeten worden. De bepaling kan echter duidelijk worden geïnterpreteerd. Het is de bedoeling dat er gewerkt wordt aan een uniforme regeling.

U dringt aan op gratis toegang voor iedereen. Als de zaak in onze handen komt, kunnen we met de gemeenten in kwestie contact opnemen om na te gaan wie op dit ogenblik welke inspanningen doet. Het zal vervolgens de verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid zijn om te zorgen voor een uniforme regeling.

Het is pas sinds 1 april van vorig jaar dat de Plantentuin toegangsgeld vraagt. Daarvoor was ongeveer 40 hectare van het domein gratis toegankelijk voor het publiek. Alleen voor de serres, de verzameling van medicinale planten en de speciale tentoonstellingen moest worden betaald. Sinds er betaald moet worden voor de toegang is het aantal bezoekers inderdaad fors teruggelopen. Daar moeten we aandacht aan schenken, nu de Plantentuin aan de Vlaamse Gemeenschap wordt overgedragen.

Het tijdstip waarop de overdracht afgerond moet zijn, hangt af van de uitvoering van het hele Lambermontakkoord. Een aantal aspecten is nog niet geregeld. Tijd brengt raad, en deze week kan er nog veel veranderen. Alles is aan elkaar gekoppeld. De

ontwerpen werden intussen ingediend in het federaal parlement.

Er was echter al sprake van een overdracht van de Plantentuin in het zogenaamde Hermesakkoord van 5 april van vorig jaar. Daar stond uitdrukkelijk in dat het pas zou kunnen als er een samenwerkingsakkoord was. Dat is er nu. Het werd op 22 maart in het Overlegcomité genotificeerd, en op 23 april door de Vlaamse regering goedgekeurd. Het Lambermontakkoord van 16 oktober van vorig jaar stelt dat de ontwerpen van bijzondere wet in werking treden op 1 januari van volgend jaar.

De bevoegdheid ligt op dit ogenblik bij de minister van Landbouw. Het zou zo kunnen blijven, maar naar aanleiding van de herstructurering van de Vlaamse administratie kunnen we ons afvragen waar het basiswetenschappelijk onderzoek eigenlijk moet worden ondergebracht. Het houdt verband met de overdracht van de bevoegdheid Landbouw aan Vlaanderen, en het zou dus in het pakket van Landbouw terecht kunnen komen. Gezien de wetenschappelijke aspecten ervan durf ik echter niet zeggen of dat een definitieve keuze is. De bijzondere commissarissen die de Vlaamse regering bijstaan bij de herstructurering, kan om een advies daarover gevraagd worden.

De voorzitter : Mevrouw Becq heeft het woord.

Mevrouw Sonja Becq : Mijnheer de minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Uiteraard zijn er nog onduidelijkheden, maar ik vond dit belangrijk voor het personeel. Voor het wetenschappelijk personeel werd gezegd dat de fiftyfiftyverdeling tussen Nederlandstaligen en Franstaligen zou blijven. Voor het niet-wetenschappelijk personeel was het echter nog niet duidelijk. De vraag blijft nog steeds of de Franstaligen die er nu tewerkgesteld zijn, blijven en eventueel door Franstaligen worden vervangen, dan wel of die situatie zal uitdoven. In de pers verschenen hierover uiteenlopende berichten. Daarom stel ik de vraag expliciet. Het is nog niet duidelijk, behalve dan het feit dat de werknemers het statuut kunnen kiezen dat voor hen het voordeligst is.

Daarnaast is het inderdaad belangrijk dat de wetenschappelijke collecties samen blijven. Ik hecht echter ook belang aan de recreatieve functie en de toegankelijkheid. Vroeger moest voor sommige onderdelen betaald worden, nu voor alles samen, of men nu geïnteresseerd is of niet. Dat verklaart het dalend aantal bezoekers. U zegt dat er een uniforme regeling komt. Ongeacht of een gemeente nu een toelage geeft of niet, zou dus iedereen ofwel

Becq

betalen, ofwel niet betalen. Of maakt u toch nog een uitzondering voor gemeenten die voor hun inwoners een bedrag betalen, zodat ze gratis toegang krijgen? Die uniformiteit is voor mij dus nog niet zo duidelijk. U neigt wel naar de keuze voor een zo laag mogelijke drempel, maar ik zou u natuurlijk liever horen zeggen dat het gratis wordt voor iedereen.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Ik begrijp niet waarom u zo hunkert naar de term gratis. Het zou niet correct zijn dat ik daar een uitspraak over zou doen nog voor er een bespreking is geweest in de Vlaamse regering. 'A chaque jour suffit sa peine', wordt weleens gezegd. (*Gelach*)

Zodra het akkoord door het Vlaams Parlement is goedgekeurd, kan de Vlaamse regering een keuze maken. Ik ga nu dus niet improviseren. Ik sta echter wel achter het principe dat de drempel zo laag mogelijk moet zijn. We moeten dus met de betrokken gemeenten aan tafel gaan zitten om afspraken te maken. De Vlaamse overheid moet mijns inziens

een financiële inspanning leveren om de toegankelijkheid te verhogen, en moet streven naar een zo groot mogelijke uniformiteit, ook voor het grote publiek.

Omtrent het personeel was mijn antwoord duidelijk. Er zijn afspraken gemaakt over het wetenschappelijk personeel. Van de rest heeft men een schets van de toestand gemaakt, maar ik weet nog niet hoe het verder zal evolueren. Dat hangt onder andere af van het engagement van de Franse Gemeenschap. Het wordt hoe dan ook een Vlaamse bevoegdheid, en we zullen dan ook onze verantwoordelijkheid moeten nemen.

Bij de bespreking van de financieringswet in het federaal parlement zullen nog vragen moeten worden gesteld over de verdeling van de middelen. Ik kan me niet voorstellen dat op basis van de toestand van vandaag middelen voor het personeel worden verstrekt aan de Franse Gemeenschap, als zij dat personeel laat afvloeien. Dat is duidelijk.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident is gesloten om 10.08 uur.*
